

THẦY GIÁO VÕ TRƯỜNG TOẢN – SÁNG GƯƠNG NGƯỜI THẦY

Người xưa thường hay nói “Lương sư hưng quốc” nhằm để khẳng định tài năng và đức độ của nhà giáo sẽ giúp cho nước nhà được thịnh vượng. Tư tưởng ấy là chân lý khẳng định vị trí quan trọng của nhà giáo cũng như sứ mệnh thiêng liêng của giáo dục ở bất cứ đất nước nào, thời kì nào. Ngoài người thầy người cha của dân tộc Hồ Chí Minh (1890-1969), thầy giáo mẫu mực cao thượng Chu Văn An (1292-1370), người thầy của lòng yêu nước Châu Văn Liêm (1902-1930),... còn có thầy giáo Võ Trường Toản, nhà giáo tiêu biểu, Người đã đào tạo được nhiều danh nhân tài đức hàng trăm năm trước ở đất phương Nam. Cụ Võ Trường Toản là một người thầy. Nhà giáo Võ Trường Toản là tấm gương sáng ngời cho đạo đức nhà giáo.

Về tiểu sử của cụ được đại thần Phan Thanh Giản tóm tắt trong một bài văn bia chữ Hán, soạn vào năm Đinh Mão (1867) được tạm dịch như sau: "Tiên sinh họ Võ, húy Trường Toản. Đời trước hoặc nói là người Thanh Khê (Quảng Đức), hoặc người Bình Dương (Gia Định). Cụ Võ Trường Toản là xử sĩ, nhà giáo dục thời Nguyễn sơ. Người có đức hạnh thanh cao, kiến thức uyên bác. Khi phong trào Tây Sơn nổi dậy, cụ Võ Trường Toản ở ẩn, mở trường dạy học, thường học trò đến mấy trăm.

Dù bị thất lạc khá nhiều các tác phẩm văn chương của thầy giáo Võ Trường Toản do những biến động xã hội, nhưng vẫn còn lại bài **Hoài cổ phú** mà qua đó, thầy giáo Võ Trường Toản đã gửi gắm triết lý nhân sinh quan về cuộc đời và con người, nói lên tâm sự của một nhà giáo về giai đoạn lịch sử đầy biến động. Bài phú này cũng giáo huấn người đời về **lòng nhân nghĩa**. Với cụ Võ Trường Toản, **sự thăng trầm biến đổi của xã hội như chiếc lăng kính** để qua đó ta thấy được **cái đích thực đáng trường tồn là lòng nhân nghĩa của con người**. Cụ Võ Trường Toản đã đem hết cả tâm huyết để vun bồi cho sự nghiệp giáo dục nên học trò ông nhiều người đã trở thành danh nhân thành đạt trong xã hội.

Các học trò ấy của cụ thời bấy giờ có những người nổi tiếng như Trịnh Hoài Đức, Ngô Nhơn Tĩnh, Lê Quang Định được gọi là "Gia Định tam gia thi" đều gặp hồi phong vận, thời trung hưng, cả thầy đều lập nên nhiều công lớn.... Đạt được kết quả ấy bởi người thầy họ Võ thật đạo đức, uyên thâm.

Thầy Võ Trường Toản đã đào tạo được các thế hệ học trò hoàn hảo thực sự về tài đức. Các học trò của Thầy không chỉ học giỏi, đỗ đạt vẻ vang mà còn đem hết tài năng ra xả thân phục vụ cho xã hội, nhân dân. Tất cả là nhờ Thầy đã có phương pháp dạy khoa học. Thầy và trò đều đồng quy ở mục đích **hoàn thiện con người về cả tài năng và đạo hạnh**.

Ai cũng biết cụ Võ Trường Toản là một nhà nho, nhưng cụ không rơi vào lối dạy máy móc, giáo điều của nho học. Cụ chủ trương lấy lối học "Nghĩa lý để giáo hóa". Nhà giáo Võ Trường Toản đã sáng suốt dạy học trò mình theo cách gọi là "**Tri ngôn dưỡng khí**". Tri ngôn là hiểu lời, dưỡng khí là nuôi dưỡng khí phách. Muốn có được khí phách thì phải tập nghĩa, tức là làm việc nghĩa, biết xả thân hết mình cho nghĩa lớn.

Cụ đã mở trường dạy học hàng trăm học sinh, nhiều người đã đỗ đạt làm quan lớn, nhiều người chỉ học để sống cho có đạo lý. Song, tất cả đều là "Hào khí Đồng Nai", và hào khí ấy đã được thầy Võ Trường Toản hun đúc cho người đương thời và còn tồn tại mãi về sau. Nhiều nho sĩ hào khí các thế hệ sau như Nguyễn Đình Chiểu, Bùi Hữu Nghĩa, Trương Định, Nguyễn Hữu Huân,... đều ảnh hưởng bởi đạo đức, học phong của nhà giáo Võ Trường Toản. Từ tư cách, đức độ của Thầy, người cùng thời đã tặng cho thầy Võ Trường Toản danh hiệu "Gia Định sùng đức xử sĩ" thật vô cùng xứng đáng.

Cụ Võ Trường Toản mất ngày mùng 9 tháng 5 âm lịch năm Nhâm Tý (nhằm 27/7/1792) tại làng Hòa Hưng, huyện Bình Dương, phủ Tân Bình, tỉnh Gia Định. Hay tin ông mất, Chúa Nguyễn cảm mến, tiếc thương, ban tước hiệu là "Gia Định xử sĩ Sùng Đức Võ tiên sinh" (nghĩa là bậc xử sĩ Võ Tiên Sinh, người Gia Định, sùng về đức độ), để ghi vào bia mộ.

Ngày 28/3/1867, năm Tự Đức thứ 18, hài cốt của cụ Võ Trường Toản được rước về cải táng tại làng Bảo Thạnh, thuộc tỉnh Vĩnh Long (nay thuộc huyện Ba Tri, tỉnh Bến Tre). Di hài vợ cùng ấu nữ cũng được cải táng cạnh mộ của cụ. Dù cụ Võ Trường Toản không

ra làm quan nhưng công dạy dỗ, giáo dục của cụ vẫn còn sống mãi. Khi nhắc đến cụ, các nhân sĩ trí thức, các nhà nghiên cứu đều gọi cụ Võ Trường Toản là "Cụ tổ ngành giáo dục Nam Kỳ".

Do những công lao to lớn của cụ Võ Trường Toản đối với dân tộc và đất nước trong sự nghiệp giáo dục, nơi yên nghỉ của cụ tại xã Bảo Thạnh, huyện Ba Tri, tỉnh Bến Tre đã được Bộ Văn hóa - Thông tin (nay là Bộ VHTTDL) công nhận "Di tích Mộ Võ Trường Toản" là di tích cấp Quốc Gia vào ngày 24/01/1998.

Hiện tại, khu di tích này đã được trùng tu tôn tạo và xây mới thêm một đền thờ, bên trong có đặt tượng thờ cụ Võ Trường Toản. Cánh cửa nơi đền thờ luôn mở rộng làm điểm tiếp đón khách thập phương đến viếng thăm, tưởng nhớ, tôn kính tài năng và đức độ một người thầy của bao lớp thầy.

Mặc dù cụ Võ Trường Toản không phải là người sinh trưởng tại làng Bảo Thạnh, nhưng hải cốt của cụ và cả gia đình đều được đất đai và người dân Bến Tre nói chung và

Bảo Thạnh nói riêng đã ấp ủ, bảo bọc từ bao đời nay. Mỗi năm đến ngày giỗ của cụ, chính quyền và nhân dân địa phương đến viếng, dâng hương rất đông. Ngoài ra, còn có nhiều đoàn khách khắp nơi đến viếng, tỏ lòng tôn kính bậc danh nhân.

Ngày nay, tự hào kế thừa truyền thống nhân nghĩa nơi cụ Võ Trường Toản, biết bao thế hệ giáo viên, học sinh nơi ngôi trường Võ Trường Toản tự hào, vinh dự mang tên của người thầy trọng nhân nghĩa.

Mang theo khí thế học phong, đạo đức của Thầy, các thế hệ hôm nay và mai sau sẽ luôn ra sức phấn đấu, rèn luyện đức và tài để xứng đáng nơi ngôi trường mang tên Thầy.

